

Quick scan naar de informatiewaarde van de jaarstukken

**Versie II:
NVRR
Congres
Kring Noord
21 juni
2019**

1. Wat heeft de rekenkamercommissie onderzocht?
2. Hoe verliep het onderzoek?
3. Wat zijn de voorschriften?
4. Leeft Veendam de voorschriften na?
5. Wat is de rol van de auditcommissie van de raad?
6. Aanbevelingen

Centrale Vraag

Bieden de jaarstukken in voldoende mate en op toegankelijke wijze zicht op de **financiële positie** van de gemeente Veendam?

Deel vragen

- I. Is het mogelijk de beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie over de financiële positie van de gemeente Veendam met een samenhangend geheel aan kengetallen te verbeteren?
- II. Wordt voldoende informatie verstrekt over structurele ontwikkelingen?
- III. Kan informatie over de financiële positie van de gemeente Veendam in één handzaam overzicht worden gegeven?
- IV. Is er voldoende oog voor het verhaal achter de cijfers?

1. Wat heeft de rekenkamercommissie onderzocht?
2. Hoe verliep het onderzoek?
3. Wat zijn de voorschriften?
4. Leeft Veendam de voorschriften na?
5. Wat is de rol van de auditcommissie van de raad?
6. Aanbevelingen

Periode

- ◆ Onderzochte jaren: 2016, 2017 en 2018
- ◆ Sluitdatum onderzochte stukken: 1 december 2018

Aanpak

- ◆ Documenten bestuderen van Rijk en Veendam
- ◆ Interviews met ambtenaren, accountant & auditcommissie

Achter- grond

- ◆ Klankbord Rekenkamer Metropool Amsterdam
- ◆ Second opinion van een expert uit een vergelijkbare gemeente

1. Wat heeft de rekenkamercommissie onderzocht?
2. Hoe verliep het onderzoek?
3. Wat zijn de voorschriften?
4. Leeft Veendam de voorschriften na?
5. Wat is de rol van de auditcommissie van de raad?
6. Aanbevelingen

GW Artikel 189

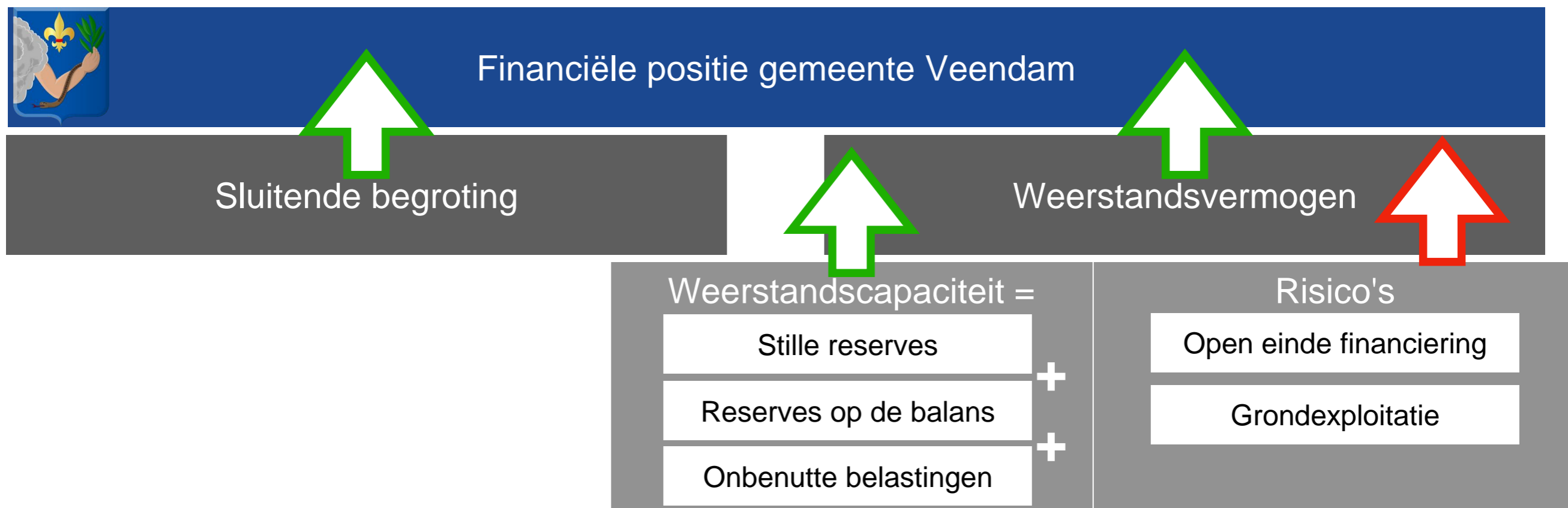
De raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Hiervan kan hij afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht.

BBV Artikel 11

- ♦ Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit & alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen.
- ♦ De paragraaf bevat een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Doel

Een sluitende begroting en een beoordeling van het weerstandsvermogen zijn de basis van een gezonde financiële positie:

Structurele exploitatie ruimte

Heeft de gemeente voldoende structurele baten en bestemmingsreserves om de structurele lasten te betalen.

Netto schuldquote

Heeft de gemeente een hoge schuld en hoeveel is doorgeleend aan derden?

Belastingcapaciteit

Heeft de gemeente relatief veel belastingen en is er nog ruimte om die te verhogen?

Solvabiliteit

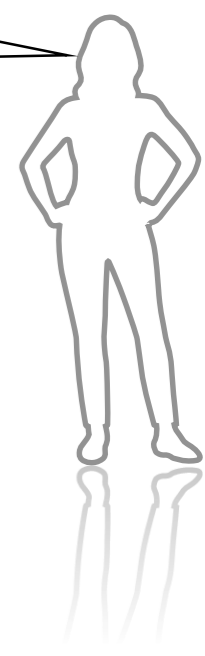
Heeft de gemeente voldoende (eigen) vermogen om aan haar financiële verplichtingen te voldoen?

Grondexploitatie

Heeft de gemeente relatief veel grond en loopt ze daardoor veel risico?

3 - Wat zijn de voorschriften? (4) KENGETALLEN

	Huidig jaar -2	Huidig jaar -1	Huidig jaar	Volgend jaar	Volgend jaar+1	Volgend jaar+2
Netto schuldquote	1	2	3	4	5	6
Solvabiliteitsratio	← Zo kunt u zes jaren vergelijken →					
Structurele exploitatieruimte	Waardoor verandert de netto schuldquote van 2016 naar 2017?					
Grondexploitatie						
Belastingcapaciteit						

Waardoor verandert de netto schuldquote van 2016 naar 2017?

BBV

BBV stelt verplicht: de kengetallen van de twee voorgaande jaren en drie komende begrotingsjaren in een schema op te nemen

Stelling 1

BBV-voorschriften zouden sancties moeten hebben als ze niet nageleefd worden.

1. Wat heeft de rekenkamercommissie onderzocht?
2. Hoe verliep het onderzoek?
3. Wat zijn de voorschriften?
4. Leeft Veendam de voorschriften na?
5. Wat is de rol van de auditcommissie van de raad?
6. Aanbevelingen

De gemeente Veendam voldoet niet aan alle BBV regels voor de financiële kengetallen:

1. de tabellen in de verantwoording vermelden te weinig vergelijkende jaren
2. de uitleg van de veranderingen in de getoonde jaren ontbreekt
3. de duiding van de kengetallen in onderlinge samenhang met het beleid ontbreekt
4. de financiële positie is hierdoor onvolledig in beeld

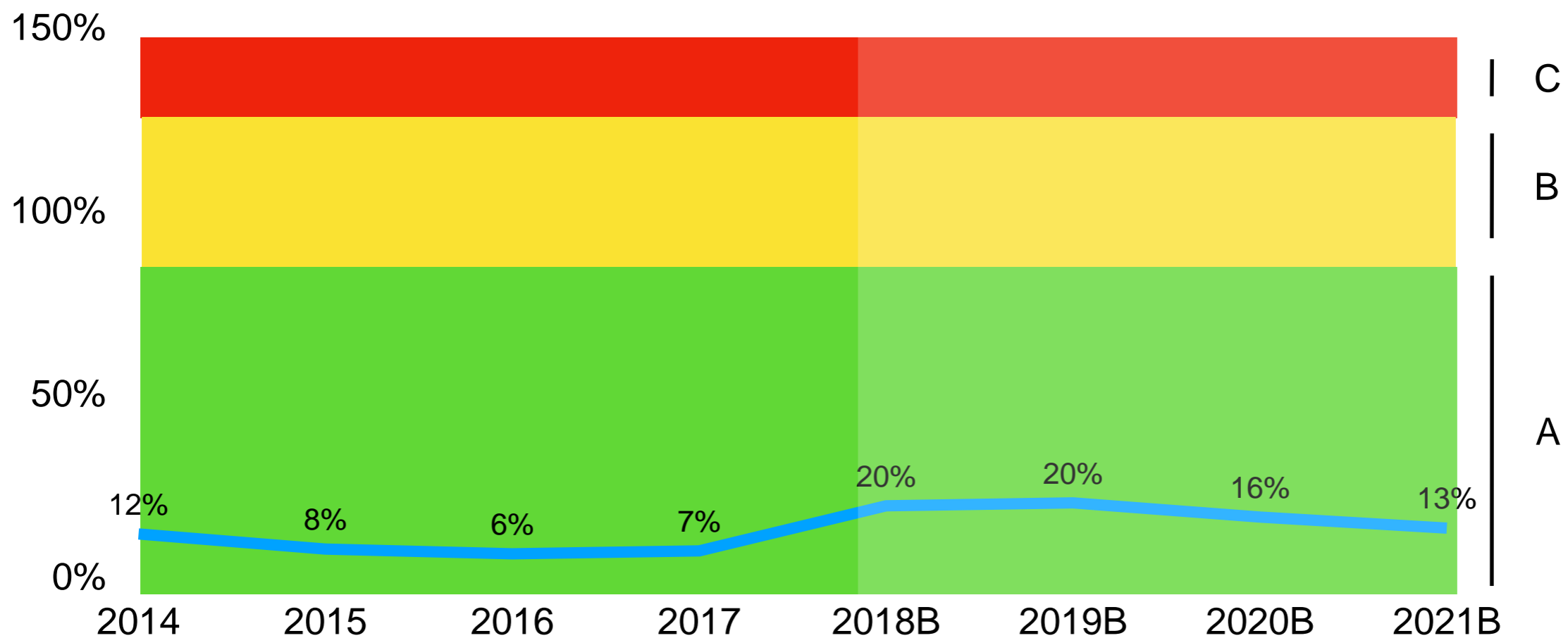
Tabel 4 Financiële kengetallen

	Kengetallen (%) jaarstukken 2017		
	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
Netto schuldquote	6,4%	13,2%	7,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	5,3%	12,0%	5,4%
Solvabiliteitsratio	51,4%	46,7%	58,6%
Structurele exploitatieruimte	2,2%	-0,6%	1,2%
Grondexploitatie	18,2%	0,0%	22,5%
Belastingcapaciteit	92,3%	92,3%	89,7%

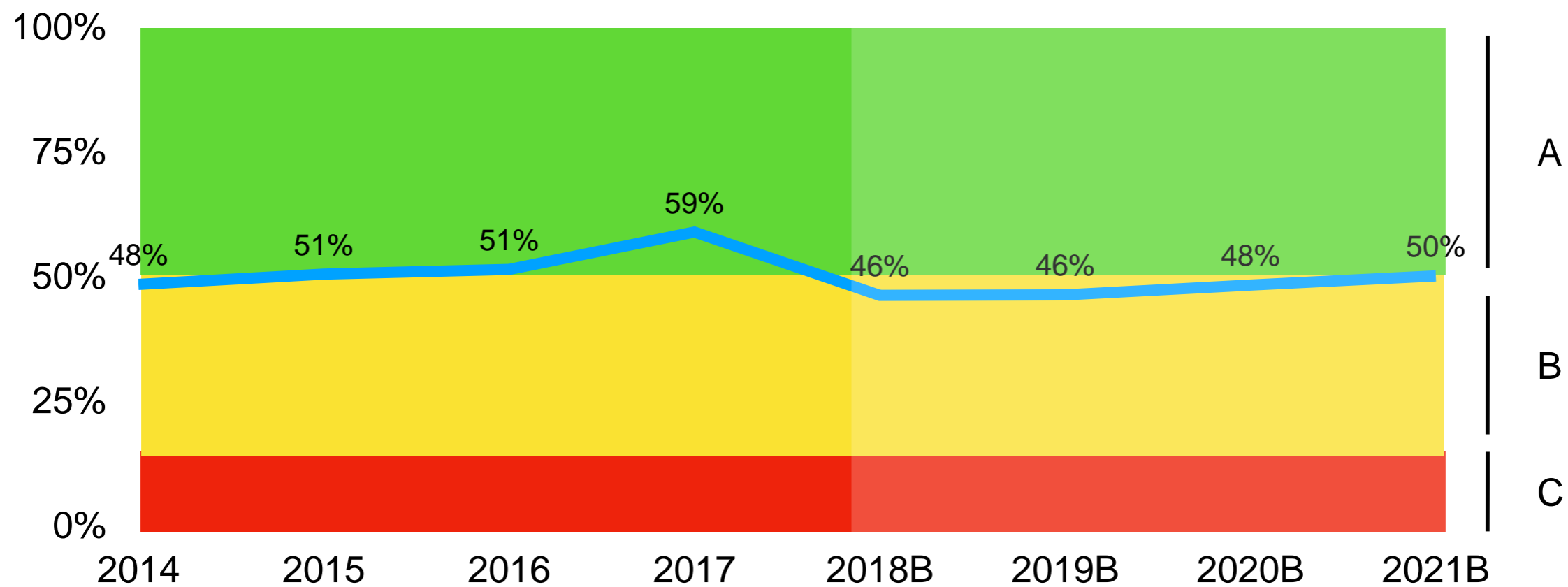
Maar!

1. Veendam heeft alle vijf kengetallen in de begroting en jaarstukken opgenomen
2. de uitkomsten van de kengetallen zijn in de onderzoeksperiode binnen de gestelde normen

Netto schuldquote van de gemeente Veendam

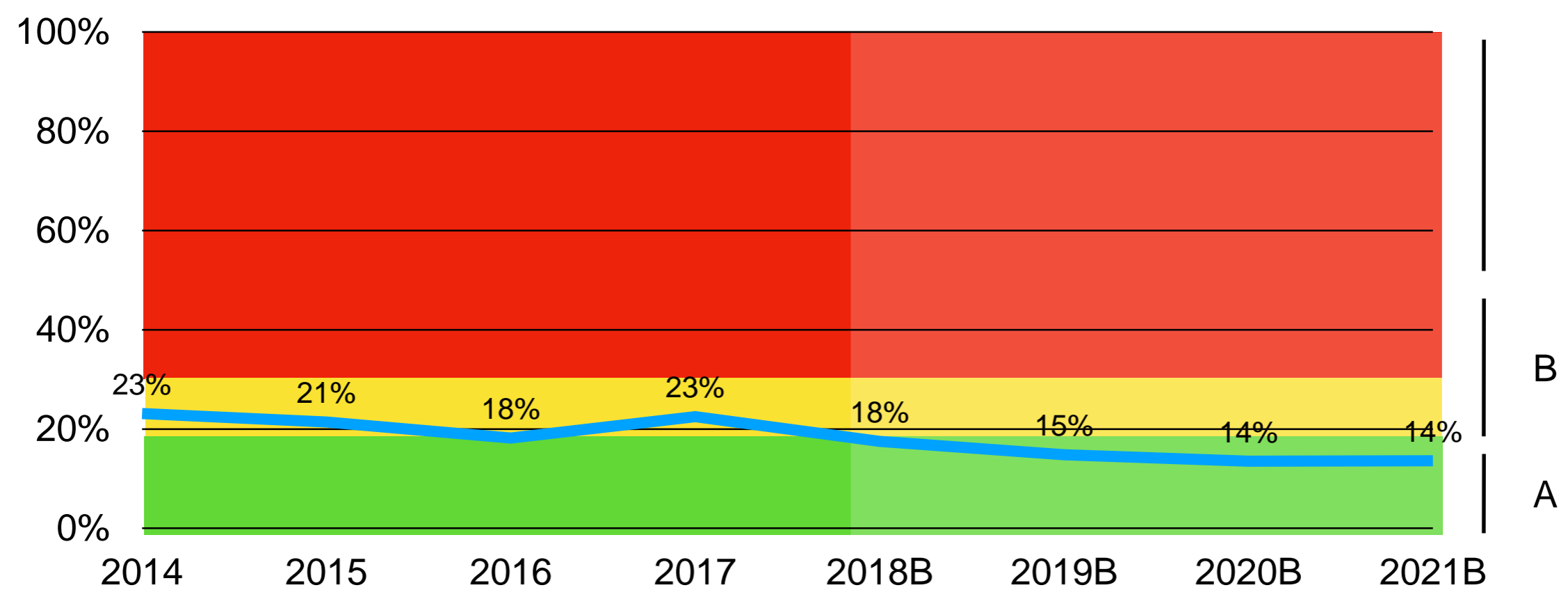
Solvabiliteit van de gemeente Veendam

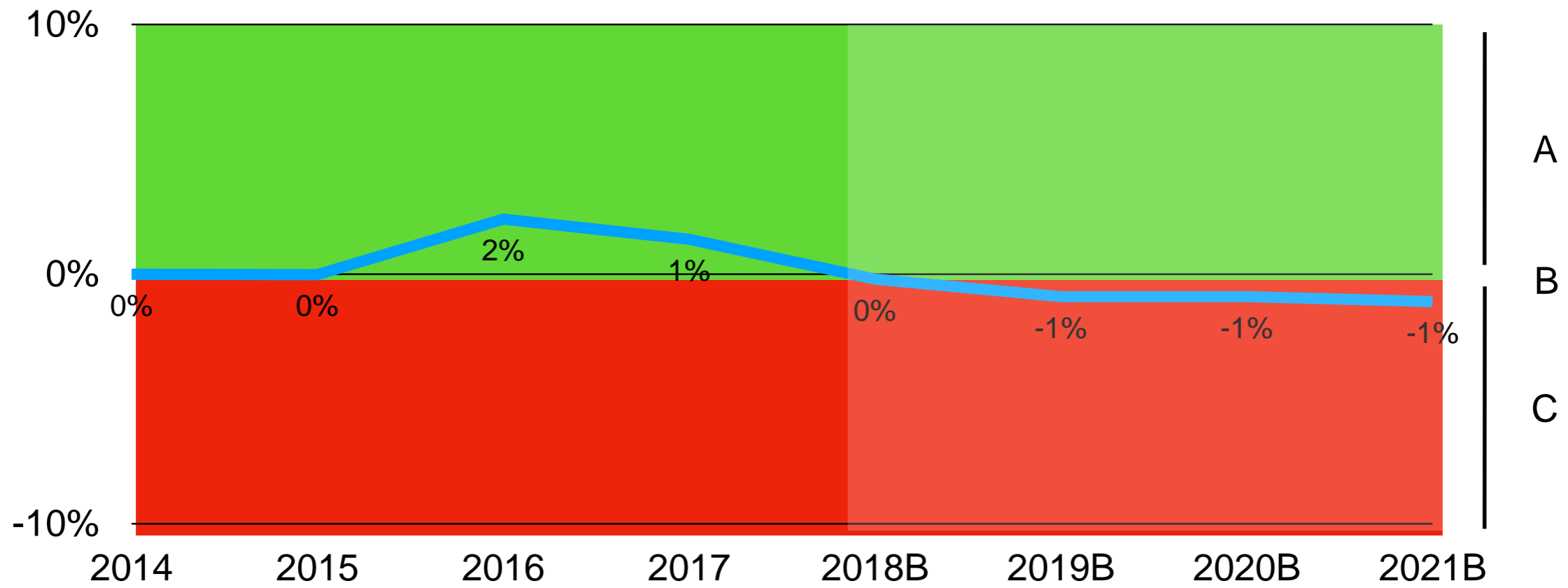

C

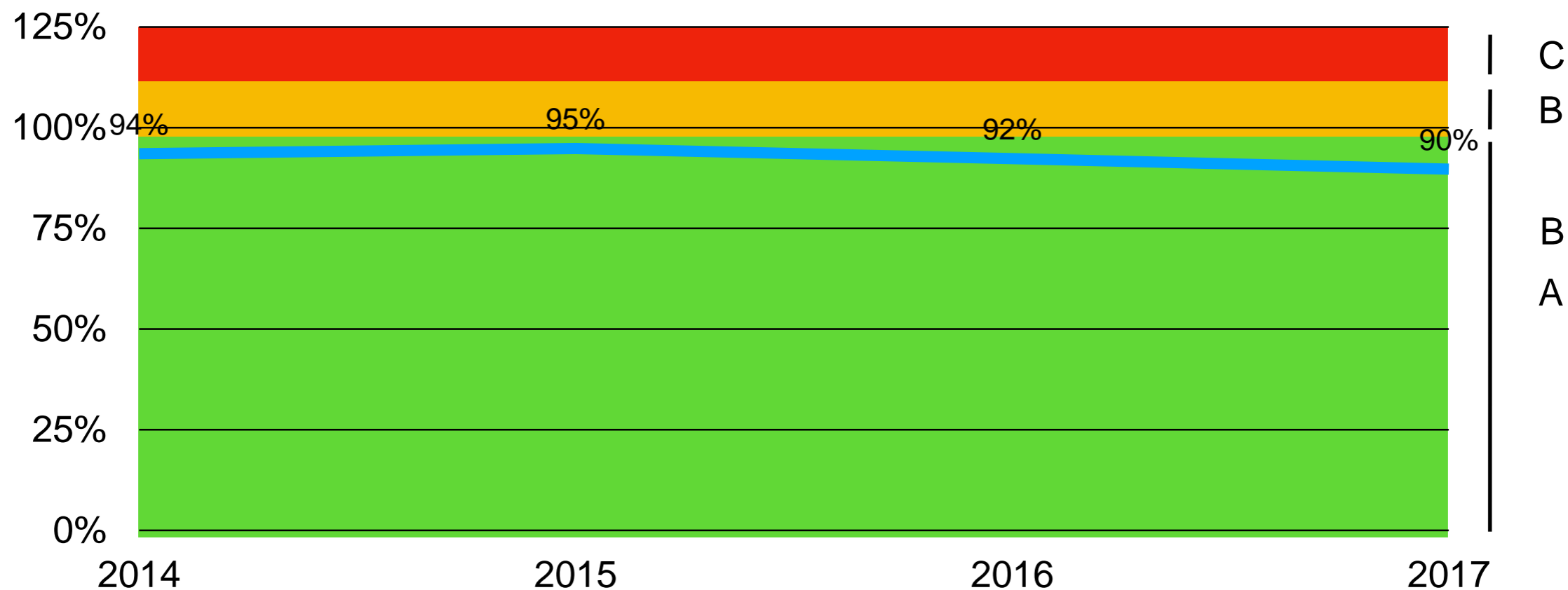
Grondexploitatie van de gemeente Veendam

Structurele exploitatieruimte van de gemeente Veendam

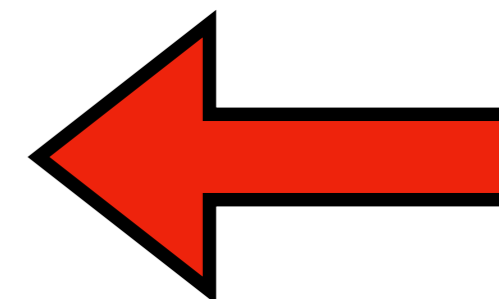

Belastingcapaciteit van de gemeente Veendam

ratio
weerstand
vermogen

$$= \frac{\text{weerstandscapaciteit}}{\text{totaal geschat risico gemeente}}$$

Voorbeeldberekening risicobedrag “Grondbedrijf”

1. Het risico op een verlies *schat* de afdeling Financiën op 50%
2. Het risicobedrag *schat* Financiën op €5m tot €20m
3. Het risicobedrag is dan: $(€5m + €20m) / 2 \times 50\% = \mathbf{€6.250.000}$
4. De accountant bekijkt het, maar controleert de berekening niet

4 - Leeft Veendam de voorschriften na? (2)

Onderwerp	Geschatte kans problemen	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Risico
Grondbedrijf	50%	5.000.000	20.000.000	6.250.000
Kerkstraat West	50%	0	1.600.000	400.000
PGB Jeugd	50%	350.000	700.000	262.500
Recessie en eigen bezit	5%	1.000.000	8.800.000	245.000
Participatiewet	25%	500.000	1.000.000	187.500
Geborgde leningen	5%	1.000.000	5.000.000	150.000
Wedeka	50%	200.000	350.000	137.500
			-	
De Kompanije	-	-		118.232
Overige kleinere posten	-	-	-	7.839.157
Totaal geschat risico gemeente Veendam				7.839.157

**ratio
weerstandsv
vermogen**

$$\frac{\text{weerstandscapaciteit}}{\text{totaal geschat risico gemeente}} = \frac{8.750.000}{7.839.157} = 1,12$$

Boven de 1 is goed.

Onderwerp	Geschatte kans problemen	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Risico
Grondbedrijf	50%	5.000.000	20.000.000	6.250.000
Kerkstraat West	50%	0	1.600.000	400.000
PGB Jeugd	50%	350.000	700.000	262.500
Recessie en eigen bezit	5%	1.000.000	8.800.000	245.000
Participatiewet	25%	500.000	1.000.000	187.500
Geborgde leningen	5%	1.000.000	5.000.000	150.000
Wedeka	50%	200.000	350.000	137.500
De Kompanije	-	-	-	118.232
Overige kleinere posten	-	-	-	88.425
Totaal geschat risico gemeente Veendam				7.839.157

Onderwerp	Geschatte kans problemen	Minimaal financieel effect	Maximaal financieel effect	Risico
Grondbedrijf	50%	5.000.000	20.000.000	6.250.000
Kerkstraat West	50%	0	1.600.000	400.000
PGB Jeugd	50%	350.000	700.000	262.500
Recessie en eigen bezit	25%	1.000.000	8.800.000	1.225.000
Participatiewet	25%	500.000	1.000.000	187.500
Geborgde leningen	5%	1.000.000	5.000.000	150.000
Wedeka	50%	200.000	350.000	137.500
De Kompanije	-	-	-	118.232
Overige kleinere posten	-	-	-	88.425
Totaal geschat risico gemeente Veendam				7.839.157

**ratio
weerstandsv
vermogen**

$$\frac{\text{weerstandscapaciteit}}{\text{totaal geschat risico gemeente}} = \frac{8.750.000}{8.819.157} = 0,99$$

Boven de 1 is goed.

Stelling 2

Weerstandsvermogen is een leeg begrip zolang de berekeningen niet in de controle van de accountant zitten

1. Wat heeft de rekenkamercommissie onderzocht?
2. Hoe verliep het onderzoek?
3. Wat zijn de voorschriften?
4. Leeft Veendam de voorschriften na?
5. **Wat is de rol van de auditcommissie van de raad?**
6. **Aanbevelingen**

Opgericht in **2004** met als doelstellingen:

1. Een accountantsoverleg kan eraan bijdragen, dat raad en accountant dichter bij elkaar worden gebracht, zodat de raad bij het uitvoeren van zijn controlerende taak meer dan voorheen profijt zal hebben van de kennis en kunde van de accountant.
2. Tevens kan een accountantsoverleg (adviserend) bijdragen in de voorbereiding van de behandeling in de raad van het rapport van bevindingen van de accountant n.a.v. de jaarrekening.
3. Wat betreft het opdrachtgeverschap gaat het erom dat de raad de rol van opdrachtgever in de richting van de accountant op heldere wijze gestalte geeft.
4. Concreet gezien gaat het erom dat de raad bepaalde accenten of extra opdrachten aan de accountant kan meegeven bij het uitvoeren van de controles.

1. De accountantscommissie heeft geen reglement of verordening waarin het doel en de taak van de commissie vastligt. De commissie is ook nooit formeel geëvalueerd
2. De accountantscommissie van Veendam bestaat alleen uit leden van de collegepartijen, die niet zijn geselecteerd op financiële expertise:
  - i. *De **VNG** stelt dat raadsleden met financiële of organisatorische vakkennis de voorkeur hebben om in deze commissie te zitten*
  - ii. *En als niet iedere fractie een raadslid afvaardigt, dan is het van belang dat zowel coalitie- als oppositiepartijen in de commissie zitten*

Handleiding Versterking opdrachtgeverschap van de raad bij de accountantscontrole

Inhoud

Voorwoord	5
1. Waarom deze handleiding?	7
1.1 De gemeenteraad als opdrachtgever van de accountant	7
1.2 Hoe is deze handleiding tot stand gekomen?	7
1.3 Leeswijzer	8
2. Het belang van de accountantscontrole voor de gemeenteraad	11
2.1 De rol van de raad bij de begroting en jaarstukken	11
2.2 Wat is en doet een accountant?	13
2.3 Betrokkenheid van de raad bij de accountantscontrole in de praktijk	15
3. De jaarlijkse accountscontrole en de raad	19
3.1 Keuzemogelijkheden raad bij de jaarlijkse accountantscontrole	19
3.2 Voorbereiding proces	23
3.3 Voorbereiding inhoud	26
3.4 De controle	27
3.5 De controleverklaring en de jaarrekening	28
3.6 Evaluatie	30
4. De aanbesteding	33
4.1 Overzicht keuzemogelijkheden bij de aanbesteding	33
4.2 Voorbereiding	35
4.3 Opdrachtformulering	39
4.4 Beoordeling offertes	42
4.5 Opdrachtverstrekking	43
5. Werkwijze gemeenteraad en ondersteuning	45
5.1 Werkwijze gemeenteraad	45
5.1.1 Wel of geen auditcommissie?	45
5.1.2 Aandachtspunten bij een auditcommissie	47
5.2 Hoe kan de raad worden ondersteund?	48
5.2.1 Financiële kennis	48
5.2.2 Budgethouderschap	50
Bijlage A) Snel problemen oplossen	51
Bijlage B) Woordenlijst	
Bijlage C) Adviezen werkgroep Vernieuwing accountantscontrole gemeenten, 2015	
Bijlage D) Leden werkgroep versterking opdrachtgeverschap van de raad bij de accountantscontrole	
Bijlage E) Deelnemers bijeenkomst raadsleden en griffiers	

Stelling 3

Het BBV zou de inrichting en taken van de accountantscommissie moeten voorschrijven.

1. Wat heeft de rekenkamercommissie onderzocht?
2. Hoe verliep het onderzoek?
3. Wat zijn de voorschriften?
4. Leeft Veendam de voorschriften na?
5. Wat is de rol van de auditcommissie van de raad?
- 6. Aanbevelingen**

1. Geef het college opdracht de financiële verordening systematisch te actualiseren
2. Geef het college opdracht de financiële kengetallen en het weerstandsvermogen jaarlijks toe te lichten
3. Evalueer de accountantscommissie en stel een verordening voor de commissie op

Stelling 4

Aanbevelingen zouden door raadsleden gemaakt moeten worden.

Rekenkameronderzoekers Friesland

Op maat gesneden onderzoek

Esther Fogl

Frans Haven